

je človeška kri, prosveta, blaginja, če se le polnijo njih žepi.

Toda zaupajmo na Boga in pošteno čustvovanje širokih ljudskih slojev, ki čutijo tudi pri sovražnikih vojsko drugače nego njih državniki. Naša mirovna ponudba je viliša tem širokim ljudskim slojem veliko poguma, da glasneje izražajo svoje želje po miru. Za to upamo, da bo nam Bog venčar v doglednem času naklonil mir in nam poslal svoje anjele, da oznanijo trpečemu človeštvu božično blagovest: Mir ljudem na zemlji!

Kako so Slovenci v Nemčiji obžalovali smrt cesarja Franca Jožefa.

Gladbeck na Vestfalskem,
5. dec. 1916.

Slovenci v Gladbecku, ki so, dasiravno daleč od svojega doma, ohranili cesarju Francu Jožefu in habsburški hiši svojo zvestobo, so priredili v soboto, dne 2. decembra, prirčno žalno slovesnost po umrlem cesarju. Okoli 9. ure so se zbrali v Lamberfinski cerkvi, da prisostvujejo slovesni maši-zadušnici. Došli so v izredno lepem številu moške, žene, otroci in starčki. Zenske so nosile na glavah črne rute, moške pa so bili kot člani avstrijskega vojnega in slovenskega rudarskega društva v čedni uniformi in so nosili črne žalne trakove. Na koru sta bili zastavi slovenskega rudarskega in slovenskega roženvenkega društva. Tudi mnogo Nemcev se je udeležilo žalne slavnosti. Po končani cerkveni slavnosti so se podali Avstriji v dvorano pri Drophoffu. Tam se je predsednik slovenskih društev, kaplan Tensundern, v iskrenem govoru spominjal preminulega cesarja in je slavil njegove nevenljive zasluge za Avstrijo in njegove narode. V istem smislu sta se govorila Slovenca Grosman in Jež. Zborovanje se je vršilo v veliki resnosti in slovesni tihoti. Le sempatie se je slišalo tihotno intenje nekaterih mož in žen, ki so jokale za svojim dobrim cesarjem. Ob koncu je govoril v imenu vseh Slovencev v Gladbecku izrazil novemu cesarju obljubo zvestobe približno s temi besedami: „Franc Jožef, dober naš cesar, ne živíš več. Tvoja močna roka ne drži več vajeti vlade, a Tvoj duh bo živel naprej v nas in Tvoji vzgledi nam bodo plavali pred očmi. Tvoje geslo „Z združenimi močmi!“ nam bo tudi naše geslo za celo življenje. Radi tega prisegamo zvestobo Tvojemu nasledniku, prisegamo zvestobo celi habsburški hiši, zvestobo cesarju Karlu. In ta zvestoba, ki jo danes prisegamo, naj bo kot močan zid okrog naše lepe donavske države. Naša zvestoba naj bo kot nerazrušljiv okop okrog starega habsburškega cesarstva proti našim starim sovražnikom, ki bi našo državo radi razrušili. Slovenci, naj si bomo v domovini ali v tujini, smo vedno zvesto udani cesarju in Avstriji!“

Kronanje ogrskega kralja in kraljice.

Kronanje ogrskega kralja in kraljice se bo vršilo v Budimpešti v soboto, dne 30. decembra 1916. Kronanje in svečanosti, ki so z njim v zvezi, se bodo kljub temu, da se je v sled vojne moralo marsikaj opustiti, vršile z izrednim sijajem.

Udeležba omejena. — Zastopniki ljudstva navzoči.

Kronanje se bo vršilo ob navzočnosti državne zbornice in ljudstva. Radi izvanrednih razmer in radi zimskega vremena je nemogoče tokratno kronanje izvršiti ob tako obilni udeležbi ljudstva, kot bi si ga ljudstvo želelo. A dasiravno se bo kronanje vršilo v ožjem okviru in na tesnem prostoru, vendar je pripravljena komisija vse potrebno ukrenila, da bodo vsi sloji ljudstva primerno zastopani. Vsaka županija se bo udeležila kronanja po treh določenih odposlancih. Da pa bo moglo kolikor mogoče mnogo ljudstva prisostvovati slavnosti kraljevega kronanja, bodo ob ulicah, kjer se bo pomikal slovesni sprevoz, postavili v vrsto zastopnike posameznih okrajev in mest. Upravni okraji in manjša mesta pošljejo po 2, večja mesta pa po 4 zastopnike. Poskrbljeno je tudi, da bodo zastopana razna društva, družbe, javni zastopi, delavstvo, šolska mladina itd. Seveda bodo zastopani primerno tudi vojaki, ki se borijo na bojiščih. Kralj in kraljica bosta tako kronana po stari navadi ob udeležbi vsega ljudstva.

Skupna slovesna seja državnega zbora.

Obredi kronanja bodo sledeči: Na dan kronanja bosta imeli obe državni zbornici (poslanska in gosposka) skupno sejo. Seja se bo pričela že ob 6. uri jutraj v kupolski dvorani državne zbornice, odkoder bodo šli člani zbornic po končani seji v cerkev v trdnjanskem delu mesta, ki je določena za kronanje.

Sedeži in priprave v cerkvi.

Kakor za člane državnih zbornic, se bodo v cerkvi določili posebni sedeži tudi za člane cesarske hiše, papeževga nuncija, škofe in duhovščino, zastopnike drugih držav, dostojanstvenike, zastopnike ljudstva itd. Sedeži bodo že vnaprej za vsakega posameznika natanko določeni. Prevlečeni bodo z rdečim baržunom. Za obrede ob kronanju in za prostor, kjer bo kralj prisegel, se bodo napravili posebni odri. Stene v cerkvi, kjer se bo vršilo kronanje, se bodo prevlekle z rdečim suknom, na katerem bo vшит bel ogrski dvojni križ. Vse to bi naj spominjalo na stare čase ogrske preteklosti. Dvorni služabniki bodo skrbeli za red v cerkvi.

Kralj in kraljica prihajata.

Ob trideset na deveto uro se bosta podala kralj in kraljica s svojim spremstvom iz kraljevega gradu proti cerkvi. Kraljevska dvojica se bo vozila v osemvprežnem gala-vozu, v katerega bodo vprašani sami konji-belci. Na obeh straneh voza bodo korakali dvorni lakaji (služabniki) in člani kraljeve ogrske garde na konjih. Udeleženci svečanosti se bodo istotako vozili v vozovih.

Sprevoz v cerkev.

Slovesni sprevoz se bo vil čez Jurjev trg, Jurjevo ulico, Disov trg in Tarnok-ulico. Ko dospe slovesni sprevoz na Szentharomsag-trg, izkaže tam stojajoča stotnija ogrskih domobrancev kraljevski dvojici dolžno čast, nakar se zavije sprevoz pred cerkev sv. Matije, ki je določena za kronanje. V sprevozu bodo plemiči-zastavonoše nosili deželne prapore. Pri tem se bo po možnosti oziralo pred vsem na one plemiče, kojih predniki so pri poprejšnjih kronanjih nosili prapore. Nastalo je vprašanje, ali bi se naj tudi tokrat nosilo v sprevozu prapor Bolgarije. Vprašanje se je ugodno rešilo, ker je že stara zgodovinska navada, da se bolgarski prapor nosi pri slovesnem sprevozu kronanja.

Sprejem v cerkvi.

Ob cerkvenih vratih bo knezonadškof-primas na čelu višje duhovščine sprejel kralja in kraljico. Knez-primas bo izročil kraljevi dvojici razpelo, katero poljubita in ju poškopil z blagoslovljeno vodo. Kralj in kraljica se nato s svojim ožjim spremstvom podasta v takozvano Loreto-kapelo na desni strani Matijeve cerkve. V kapelo se je že prejšnji dan preselila krona sv. Stefana in druga znamenja (insignije) za kronanje. Med tem je višja duhovščina šla pred oltar, da opravi svoje molitve. Ko se je v cerkvi vse uredilo in so že vsi udeleženci na svojih prostorih, prideta kralj in kraljica po sredini cerkve h glavnemu oltarju, se globoko priklonita pred nadškofom in zavzameta prostor na kraljevskem prestolu, ki je postavljen pred Najsvetejšim. Kaloški nadškof stavi nato zahtevo na kneza-primasa, ki sedi levo od glavnega oltarja, da začne izvrševati obrede. Na obeh straneh prestola stojijo plemiči, ki so nosili znamenja za kronanje in 11 plemičev-zastavonoš.

Kronanje.

Nato se prične slovesna sv. maša, med katero se izvrši kronanje. Knez-primas in namestnik palatina postavita kralju, ki kleči na stopnici pred glavnim oltarjem, krono na glavo. Knez-primas poda nato kralju v roke kraljevsko žezlo in ga vodi k prestolu. Kraljici se krona sv. Stefana ne dene na glavo, temveč se z njo knez-primas in namestnik palatina dotakneta samo obeh kraljičinih ram. Predno se dotakneta s krono kraljičinih ram, molijo škofje litanije vseh svetnikov, jo mazilita ter ji podata žezlo. Po kronanju jo vodita k prestolu poleg kralja.

Po glavnih obredih poklekne kralj na klečalniki in priseže pred Najsvetejšim, da hoče varovati mir in čuvati pravico. Po tej prisegi poda knez-primas kralju sv. razpelo, da jo poljubi. Ko je knez-primas s škofi zmolil litanije Vseh svetnikov, mazili kralja. Med sv. mašo je kralj v cerkvi prepašan z mečem sv. Stefana. Pri darovanju poda knez-primas klečeči kraljevski dvojici pateno (pokrivalo keliha), da jo poljubi. Po končanem kronanju zamahne kralj tudi v cerkvi z mečem na vse štiri strani.

Streljanje s puškami in topovi.

Pri važnejših obredih bo stotnija domobrancev na trgu Szentharomsag oddala skupne strele (častne salve). Na mestnem hribu Gellert pa se bo s topovi oddal 101 strel. Zvonilo se bo z vsemi zvonovi po vseh mestnih cerkvah. Med cerkvenimi svečanostmi se bo proizvajala v cerkvi slovita mašna pesem Franca Liszt.

Kraljica zapusti cerkev.

Po slovesni sv. maši zapusti kraljica s svojim ožjim spremstvom, službujočimi dvorjanicami, cerkev in se odpelje v osemvprežnem gala-vozu na kraljevski dvor. Jezdeča telesna straža in huzarji jo spremljajo.

Na Ogrskem je namreč stara navada, da morajo žene poprej zapustiti družbo in se podati proti mečem domov, da mu pripravi kosilo. Kraljica sicer ne gre v grad pripravljat kosila, a z odhodom kraljice bi se naj pokazalo, da se čuvajo stare navade in običaji ogrskega naroda.

Imenovanje novih viteзов.

Stara navada ogrskega kraljevskega kronanja je, da kralj ta dan imenuje več — navadno 12 — novih viteзов. Ko se je kraljica odstranila, se prične v cerkvi slavnost imenovanja viteзов. Za viteze zlate ostroge se predlagajo taki, ki so se na bojišču s svojo hrabrostjo posebno izkazali, in so bili odlikovani z višjimi odlikovanji. Imenovanje viteзов se vrši na sledeči način: Njegovo Veličanstvo sedi na svojem prestolu in se z mečem sv. Stefana dotakne ramen novoimenovanih viteзов. Namestnik višjega sodnika najvišjega sodnega dvora in minister najvišjega kraljevskega dvora jih kličeeta zaporedoma pred kraljevski prestol, kjer pokleknejo na srednje stopnjico.

Kralj priseže na ustavo.

Po imenovanju novih viteзов grede udeleženci iz cerkve. Najprvo grede odposlanci županij, člani državnega zbora, ministri, nato kralj v spremstvu plemičev-zastavonoš, plemičev-praporščakov, namestnika palatina in nadvojvod, kakor tudi višje duhovščine na čelo, ki vodi k sohi sv. Trojice, pri kateri je napravljen oder, na katerem kralj slovesno priseže na ustavo. Kralj, kateremu sledijo namestnik višjega dvornega konjarja, ki nosi potegnjen državni meč in škof z apostolskim križcem, nadalje knez-primas in kaloški nadškof, namestnik palatina in predsedstvo obeh zbornic državnega zbora, stopi na slavnostni oder. V levi roki drži križ, tri prste desne roke pa drži kvišku, pripravljen priseči, obraz ima obrnjen proti vzhodu. Ob navzočnosti članov državnega zbora, županij in ljudstva stori kralj prisego na ogrsko ustavo.

Ogrsko državno pravo daje ogrskemu primasu, ostrogonskemu nadškofu, pravico do odlične uloge pri slavnostih kraljevega kronanja. Od kronanja l. 1867 je nadškof član komisije, ki sestavlja besedilo kraljeve prisege, in član odposlanstva, katero izroči besedilo kralju. Nadškof besedilo prisege, ki mu je izročil namestnik palatina, glasno kralju prečita.

Hrib kronanja.

Veliki župani cele Ogrske že sedaj pošiljajo iz vseh okrajev v Budimpešto prst, iz katere bode zgrajen hrib kronanja. Izbrana so posebna zgodovinska mesta, od katerih se vzame gornja plast prsti. Na tem hribčku bo kralj z mečem na dan kronanja napravil 4 zgodovinske zamane na vse štiri strani. Komitat Segedin bo poslal prst s takozvanega Kraly-Halom prostora, na katerem je leta 1883 stal cesar Franc Jožef I. Stolni beli grad bo pa poslal vagon prsti z zgodovinske gore Arpad in z Andrejeve trate, t. j. z mesta, kjer je kralj Andrej II. dal razglasiti zlato bulo. Baronski okraj pošlje prst iz Mohača, Cikloša in Pečuha. V Pečuhu se bo vzela prst za kraljevi hribček s tistega mesta, kjer je stala prva madžarska univerza, ki jo je ustanovil kralj Ludovik Veliki.

Posamezne občine se obračajo zadnje dni brezovno do komisije, ki mora zgraditi hribček, da naj sprejme tudi prst iz teh občin. Dan za dnem dohajajo zaboji s prstjo od vseh strani Ogrske v Budimpešto.

Kralj gre zopet v cerkev.

Po storjeni obljubi gre kralj s svojim spremstvom zopet v cerkev, kjer kleče opravi pred Najsvetejšim zahvalno molitev. Med tem, ko kralj v cerkvi molí, se uredi zopet sprevoz v red.

Sprevoz v kraljevski grad.

Slovesni sprevoz otvorijo huzarji. Spreveda se udeležijo: odposlanci velikih županij, člani državnih zbornic pod vodstvom predsedstev, ogrski in skupni ministri, ki grede peš. Na konjih se udeležijo spreveda: kraljevi ogrski klicar, 11 zastavonoš in kraljev ogrski najvišji dvorni vratar, plemiči-praporščaki, ki nosijo znamenja kronanja, namestnik palatina, nadvojvode, Njegovo Veličanstvo kralj; nekoliko na desno škof z apostolskim križem, na levo namestnik kraljevega ogrskega najvišjega konjarja z potegnjenim državnim mečem, za njim kraljev ogrski višji dvorni mojster, kraljev ogrski višji dvorni komornik, kapitan ogrske telesne straže in generalni pribočnik, na obeh straneh ogrska garda, nato pa oddelek ogrske telesne straže. Za njimi se peljeta v vozu oba kraljeva komisarja in oba varuha krone in za njimi istotako v vozu višja duhovščina. Sprevoz zaključí eskadron huzarjev.